

До реєстр. № 14160 від 27.10.2025

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 27 листопада 2025 року (протокол № 139), розглянув проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо уточнення правового статусу іноземців та осіб без громадянства, які беруть участь у захисті територіальної цілісності та недоторканності України, реєстр. № 14160 від 27.10.2025, поданий Кабінетом Міністрів України (далі – законопроект).

Відповідно до пояснювальної записки метою законопроекту є створення правових підстав та умов для перебування на території України іноземців та осіб без громадянства, які беруть участь у захисті територіальної цілісності та недоторканності України, їхніх батьків і дітей.

Для досягнення поставленої цілі законопроектом пропонуються зміни до законів України «Про громадянство України», «Про імміграцію», «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» та «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» та до розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання питання реалізації права на отримання громадянства України другим із подружжя громадянина України, який бере (брав) участь у захисті територіальної цілісності та недоторканності України, а також щодо деяких інших питань, пов'язаних із громадянством, імміграцією та правовим статусом іноземців та осіб без громадянства».

У Законі України «Про громадянство України», зокрема, пропонується:

розширити коло осіб, які зможуть подавати декларацію про відмову від іноземного громадянства та визнання себе лише громадянином України для оформлення набуття, прийняття або поновлення у громадянстві України, зокрема це стосується іноземців, які в установленому законодавством України порядку проходили військову службу за контрактом у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту або Національній гвардії України, контракт яких припинено (розірвано), та яких звільнено з військової служби з більш ширшого кола підстав;

уточнити коло іноземців та осіб без громадянства, на яких не поширюватимуться такі умови прийняття до громадянства України як

безперервне проживання на території України протягом останніх п'яти років, наявність дозволу на імміграцію, наявність законних джерел існування;

не поширювати на визначене коло іноземців та осіб без громадянства, зазначених у частині третій статті 9 Закону, такі підстави для втрати громадянства України як невиконання взятих зобов'язань про складання іспитів з основ Конституції України, історії України та на рівень володіння державною мовою.

У Законі України «Про імміграцію», зокрема, пропонується:

при видачі дозволу на імміграцію зараховувати до строку безперервного проживання на території України на підставі посвідки на тимчасове проживання протягом останніх 5 років строку проходження особою військової служби за контрактом;

уточнити коло осіб, яким надається дозвіл на імміграцію поза квотою імміграції, зокрема, одному з подружжя, дитині, якщо другий з подружжя чи батько (матір) дитини є загиблим (померлим) громадянином України, який проходив військову службу;

уточнити коло осіб, які для отримання дозволу на імміграцію та оформлення посвідки на постійне проживання зможуть подавати паспортний документ, термін дії якого закінчився або який підлягає обміну;

визначити коло осіб, які матимуть змогу звернутися із заявою про надання дозволу на імміграцію та посвідки на постійне проживання у разі втрати паспортного документа;

доповнити перелік документів, що додаються до заяви для надання дозволу на імміграцію для визначених законодавством осіб, документами, що підтверджують період проходження військової служби у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту, Національній гвардії України.

У Законі України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», зокрема, пропонується:

запровадити «посвідчення іноземця для виїзду за кордон»;

уточнити підстави для перебування на території України окремих категорій іноземців та осіб без громадянства;

збільшити з трьох до шести місяців строк, за якого іноземці та особи без громадянства, у яких припинено (розірвано) контракт про проходження військової служби, вважатимуться такими, які на законних підставах тимчасово проживають на території України;

визначити підставою для отримання посвідки на тимчасове проживання в Україні посвідчення учасника бойових дій або посвідчення особи з інвалідністю внаслідок війни та витягу з Єдиного державного реєстру ветеранів війни;

визначити категорії іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території України на законних підставах, на яких не поширюватиметься вимога мати дійсний паспортний документ.

У Законі України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус», зокрема, пропонується:

доповнити перелік документів, що посвідчують особу та підтверджують її спеціальний статус, оформлення яких передбачається цим Законом із застосуванням засобів Реєстру, посвідченням іноземця для виїзду за кордон;

встановити граничну вартість адміністративної послуги за оформлення такого документа;

визначити опис та вимоги до видачі такого документа.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у своєму висновку висловлює до законопроекту зауваження та пропозиції.

Міністерство фінансів України, Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Адміністрація Державної прикордонної служби України зауважень до законопроекту не мають.

Державна міграційна служба України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини підтримують законопроект.

Під час обговорення законопроекту народні депутати – члени Комітету зауважили, що відповідно до запропонованих змін до пункту 4² частини першої статті 5¹ Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» строк дії посвідки на тимчасове проживання для відповідних категорій іноземців та осіб без громадянства у випадку, визначеному частиною двадцять четвертою статті 4 цього Закону, становитиме чотири роки *«або строк дії статусу учасника бойових дій або особи з інвалідністю внаслідок війни»*. Однак, відповідно до законодавства *статус учасника бойових дій* надається особі безстроково. Так само безстроково може надаватися і *статус особи з інвалідністю внаслідок війни*. За таких обставин посвідка на тимчасове проживання матиме необмежений строк дії (*тобто, фактично може бути чинною протягом всього життя особи*), що змістовно не корелюється з самим поняттям «посвідка на тимчасове проживання».

Окремо було зауважено, що пунктом 1 розділу II «Прикінцеві положення» законопроекту передбачається, що *«цей Закон набирає чинності з 16 січня 2026 року»*, що в свою чергу пов'язано з набранням чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення реалізації права на набуття та збереження громадянства України» № 4502-IX від 18.06.2025 (*який також набирає чинності 16 січня 2026 року*). При цьому законопроектом реєстр. № 14160 пропонуються зміни до положень законодавчих актів вже з урахуванням вказаного закону (який ще не набрав чинності). Однак технічно і процедурно зміни до таких положень можливо буде внести лише після набрання чинності Законом України № 4502-IX від 18.06.2025 (тобто, законопроект реєстр. № 14160 у часі має набирати чинності не одночасно, а пізніше за Закон України № 4502-IX від 18.06.2025).

Водночас, зважаючи на те, що прийняття законопроекту сприятиме розширенню правових підстав та уточненню умов для перебування на території

України іноземців та осіб без громадянства, які беруть участь у захисті територіальної цілісності та недоторканності України, їхніх батьків і дітей, та враховуючи можливість усунення наявних до законопроекту зауважень під час його підготовки до другого читання, Комітет ухвалив наступне рішення:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо уточнення правового статусу іноземців та осіб без громадянства, які беруть участь у захисті територіальної цілісності та недоторканності України, реєстр. № 14160 від 27.10.2025, поданий Кабінетом Міністрів України, включити до порядку денного чотирнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання та за наслідками розгляду у першому читанні прийняти за основу.

2. Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України співдоповідачем з цього питання визначити народного депутата України - голову Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича.

Голова Комітету

А. ЗАДОРЖНИЙ

